

ÖSTERSJÖJUDISKT FORUM • BALTIC JEWISH FORUM SWEDEN

DEN ENDA SVENSKA BISTÅNDSORGANISATION SOM VERKAR FÖR
BEHÖVANDE JUDAR OCH JUDISKT LIV I BALTIKUM

Östersjödjudisk **BULLETTIN NR 1 • 2023**

Stöd vinterhjälpskampanjen **EAT & HEAT!**

De behövande ukrainska och baltiska judarna behöver allt stöd
NU.

Priserna skenar för såväl mat som energi och i Ukraina finns inte ens alltid energi och rinnande vatten att tillgå.

Vi måste göra allt vi bara kan för att bidra med medel för mat **OCH** värme.

Det handlar faktiskt om att överleva vintern.

Du kan göra skillnad. Gör skillnad nu!

**Ingen kan bidra med allt
– men alla kan bidra med
något!**

Använd vårt
Bg 5036-6822 eller
swisha ditt stöd till
1232138899.

Mottagarna av våra hjälpsatser är så tacksamma att ni/vi tänker på dem. Bilden visar en äldre kvinna från Ukraina som med Östersjödjudiskt Forums hjälp just tagit emot en Rosh Hashana gåva. Hon ska också få del av vinterhjälpen. Foto: JDC.

Tack och god fortsättning

Jag vill börja med att tacka alla medlemmar och alla er som med ekonomiska bidrag under 2022 möjliggjort för oss att hjälpa behövande judar i Baltikum och från 24 februari 2022 också judar i Ukraina samt även judar på flykt utanför Ukraina. Det är tack vare bidrag från alla er enskilda och annonsörer samt bidrag från fonder och stiftelser som vi oförtrutet kan utföra vårt uppdrag.

Just nu (december 2022), med fortsatt krig i Ukraina, höga priser på energi och en hög inflation är behoven av våra insatser enormt stora, större än på mycket länge.

Gör våra insatser verklig skillnad?

När jag får denna fråga tänker jag på berättelsen om den lilla flickan som gick på stranden där hundratusentals små snäckor hade spolats upp. Hon gick och plockade en och en för att slänga tillbaka i vattnet så de kunde överleva. En man som passerade sa till flickan att det där gör ingen skillnad. Flickan svarade; jo, för dom här snäckorna som jag nu ska slänga i vattnet, för dom gör det skillnad. Och så är det. Hjälpsbehoven är just nu enorma. Våra små insatser, sett till helheten, gör stor skillnad för just de personer som får del av vårt stöd. Vår devis, **Ingen kan bidra med allt – men alla kan bidra med något**, är mer relevant än på länge.

Yelizaveta Schick, som flytt från Odessa och nu omhändertas i Moldavien, är en annan av alla de judiska flyktingar som nu får del av vår hjälp via JDC. Hon skriver: *It's scary to start a new life at the age of 73. But you know, I do feel much better here. I have a very good room, its bright and warm. Everywhere, I meet people who say they got help from JDC. It's a big deal.* Läs även om Leonid, på annan plats, som också får del av vår hjälp.

I närtid kommer vi tillika att skicka 90.000 kronor till församlingen i Tallinn som just nu härbärgerar 100 judiska flyktingar från Ukraina. Kostnader som ska täckas är mat, logi, psykologiskt och juridiskt stöd samt dagisplatser för barnen.

Vinterhjälpkampanjen eat & heat

Den vinter vi nu befinner oss i är den värsta på länge för de mest behövande judarna i Estland och Lettland. Och den värsta någonsin för de ukrainska judarna, särskilt de som är kvar i Ukraina. Dom behöver oss nu mer än någonsin. Av Ukrainas 200.000 judar före kriget, har 50.000 lämnat landet. Ett stort antal av dessa har rest vidare till Israel men åtskilliga uppehåller sig i grannländerna. Behoven är enorma, det handlar om att överleva. Nu införskaffas t.ex. sovsäckar som klarar tjugo minusgrader, ved att elda med köps in, varma kläder, element som drivs med gas, ja listan kan göras hur lång som helst – allt behövs. JDC verkar också i av Ryssland ockuperade områden där framförallt många äldre judar inte orkat lämna.

Stöd därför vår **vinterhjälpkampanj nu**, se förstasidan.

Trots alla svårigheter får vi höra att de flesta inte tappat hoppet, inte minst tack vara vetenskapen om att det finns så många människor som stödjer och hjälper, bl.a. vår organisation via våra givares stöd. Många säger också att bland det allra viktigaste är sociala kontakter. Det är enklare att vara rädd och ha det svårt tillsammans med andra. Här kan nämnas att förutom materiell hjälp tillhandahålls också terapeutiska hjälpinsatser av olika slag. Den som vill veta mer om alla insatser kan gå in på JDCs hemsida www.jdc.org.

Förslag på statlig ersättning för beslagtagna egendom i Litauen

För tio år sedan fick judiska församlingen i Litauen/Vilnius kompensation från staten för beslagtagna egendom. Nu har premiärministern Ingrida Simonyte lagt ett förslag i parlamentet att också utbetala kompensation till enskilda för av nazisterna och sovjetstaten stulna judisk egendom. Förslaget ersättningsbelopp uppgår till Eur 37 miljoner. Om förslaget antas beräknas utbetalningar kunna börja 2024. Innan andra världskriget bodde 220 000 judar i Litauen varav 95% dog/mördades av tyska nazister och lokala kollaboratörer.

I Lettland har ett beslut tagits i början av året att staten ska kompensera judiska församlingen för förlorad judisk egendom under kriget. Utbetalningen har ännu inte påbörjats. Vi följer utvecklingen och rapporterar när vi vet mer om hur kompensationen får och ska användas.

Gästkrönikör

Detta nummers krönikör är Eva Ekselius. Eva är kulturjournalist, litteraturvetare och författare. Under många år var hon skribent och kulturredaktör på Dagens Nyheter (1968 -2007). Hon har skrivit och medverkat i böcker i sociala och psykologiska frågor (*Människor i kris, Våld mot kvinnor, Psykoanalys och kultur, m.fl.*) 1996 disputerade hon på en avhandling om Per Olov Enquist. Hon har också skrivit litteraturkritik i Judisk krönika, varit medlem av dess redaktionsråd och medverkat i radio och TV i frågor om livsåskådning. Eva har varit en drivande kraft inom *Progressiv judendom i Stockholm* och var huvudredaktör för den siddur (bönbok) *Kol Haneshama* (Själens röst) som utkom 2018. I boken *Stockholms stora synagoga 150 år* skriver hon om dess första rabbiner.

Dags för medlemsavgiften 2023

Till dig som redan är medlem ber vi om ett förnyat medlemskap! Till dig som inte är medlem och som tycker att Östersjöjudiskt Forum gör bra saker – ber vi om att du också blir medlem! Vi är idag dryga 500 medlemmar. Vår Bulletin, som du nu håller i handen, skickas ut till ca 3500 hushåll. Så visst borde vi kunna bli fler. Jag ser medlemskapet också som en solidaritetshandling gentemot dem vi hjälper. Medlemskapet utgör basen i vår verksamhet. Se vidare i bifogat brev.

Thomas Bab/Ordförande

Det en gång så judiska Ukraina

TEXT: EVA EKSELIUS

Eva Ekselius
Foto: Amnon Israeli.

I MER ÄN TIO ÅR har jag levt bland de byar och städer vars namn nu förbinds med sönderbombade hus, människor på flykt, soldater i skyttegravar ...

Ja, inte bokstavligt, men bildligt och mentalt. Zjytomyr, det var ju där Chaim Nachman Bialik bodde när fadern dog och modern blev lämnad

ensam och utan pengar med sina hungrande små barn; i Skvyra utanför Kiev (ukr. Kyiv) växte Asher Ginsberg (senare Achad Haam) upp som en inåtvänd men rebellisk pojke innan han blev en av grundarna till den allra tidigaste sionismen; Odessa, den frihetliga multikulturella staden, som också var tjuvarnas, smugglarnas och de eländigas stad, där judar kunde bo utan att vara omgärdade av oändliga och ständigt växlande restriktioner – dit drömde de alla om att komma. Dit kom de också, de begåvade pojkarna (se namnen ovan) som inte ville bli de talmudlärdade rabbiner som föräldrarna hoppats, utan istället blev poeter, journalister, författare, historiker och politiska aktivister. Snart skulle de göra både det föraktade folkspråket jiddisch och den sakrala hebreiskan till språk för såväl tidningsprosa som modern skönlitteratur (Mendele, Sholem Alechem...) Med tiden skulle de bli upphöjda som det judiska folkets nationella hjältar, idag ger de namn åt

moderna gator i det land som då ännu bara var en dröm. På våren och sommaren 2020 skulle jag äntligen ha kommit dit, först till Vilnius, Litauens Jerusalem, och till landets gamla synagogor och *jeshivot*. Sedan väntade, som i en hägring, Odessa vid Svarta havet. Men det kom en pandemi emellan, därefter följde ett krig. Under växande förtvivlan kan vi nu följa det i de dagliga nyheterna. Men det är då inte bara Ukraina vi ser slås sönder, det är också det gamla judiska hemlandet. Ukraina utgjorde, tillsammans med Litauen och Belarus, det så kallade ”judiska bosättningsområdet”, där (efter Polens delning) majoriteten av Europas judar levde i sina *stetlech* (pl. av stetl).

Med dem har jag levt – om än imaginärt – medan jag skrivit den bok som kommer ut i höst. Den handlar (på 500-700 sidor) om det judiska Europa under det dramatiska och konvulsiviska skedet mellan den franska revolutionen och den ryska. Europas judar tar då språnget in i moderniteten och söker samtidigt formerna för att bevara sin tradition. Det var en epok då den judiska kulturen blomstrade – fram till utplåningen. Sedan kommunismens och Sovjetunionens sammanbrott har dock en judisk återfödelse påbörjats, de som förlorat förbindelsen med det judiska söker den på nytt. Att rädda Ukraina och stödja dess återuppbyggnad är därför en väg också för en judisk renässans.

En judisk flykting i Moldavien

TEXT: RUT MILCHNER FOTO: IRA ZBOROVSKAYA

Rut Milchner

Leonid Shklovskiy är 88 år och har haft ett hårt liv. Han har nästan helt förlorat sin hörsel och har mycket dålig syn. Han är helt ensam. Hans syster, som är 85 år, bor i Israel och är sängliggande.

Leonid föddes 1934 och var bara fem år när andra världskriget bröt ut. När han var åtta år levde han inspärrad i ett ghetto. Innan Rysslands invasion av Ukraina som började i februari 2022 bodde Leonid i Umani, i Vinnytsia regionen. Även när han bodde där fick han stöd från JDC. Nu är han en av alla judiska flyktingar i Moldavien.

Han är djupt tacksam mot JDC för det stöd han fått under många år. Han fick ett kort för att handla förnödenheter med, hemtjänst, färdiglagad mat hemkörd till bostaden och all slags humanitär hjälp. Det månatliga materiella stödet som han fick från JDC var högre än hans pension.

Leonid är mycket tacksam för inkvarteringen, gästfriheten och den omvårdnad som han nu får från JDC i Moldavien, dit han evakuerades. Där väntar han på sitt flyg för vidaretransport till Israel.

Leonid är en av dem som kommer att få stöd via eat & heat kampanjen. Ge en gåva för att underlätta för Leonid och de andra flyktingarna.

Tack för ditt stöd!

Leonid Shklovskiy är mycket tacksam för all hjälp han får från vår samarbetspartner JDC i Moldavien.

Viktor - en uppföljning

TEXT: ANNA NACHMAN FOTO: SABINA GRACE

Anna Nachman

I BULLETIN NR 5 2022 berättade vi om den pensionerade elektrikern Viktor i Riga som trots svåra fysiska besvär och en så låg inkomst att den knappt räckte till elräkningen, ändå höll modet uppe.

Viktor lever ensam och har ingen egen familj men han har tät kontakt med Judiska församlingen i Riga. Genom församlingens städprojekt som bekostades av Östersjöjudiskt Forums medlemmar, har han bland annat fått hjälp att städa och organisera sin lilla lägenhet så att han som nyamputerad lättare kan ta sig fram i den. Dessutom ökar den nystädade lägenheten avsevärt Viktors trivsel.

Genom tidigare bidrag från Östersjöjudiskt Forums medlemmar har Viktor både kunnat betala sin dyra elräkning och kunnat medverka i de medicinska stödprogram som hjälper honom i hans rehabilitering.

Viktors historia berörde många och efter att ha läst om hans öde har flera av er sammanlagt skänkt nära fyra tusen kronor till just Viktor. Han är tacksam och rörd för den ekonomiska hjälpen, och han tackar er alla varmt för omsorgen.

Att inte ha en nära familj ökar en människas sårbarhet, särskilt i ett samhälle där statens sociala skyddsnät inte är helt utbyggt. Då kan kontakten med den judiska församlingen, och i förlängningen med organisationer som ÖjF, fungera som en ställföreträdande familj. Vi är Am Israel, en stor familj som när vi har möjlighet även hjälper våra avlägsna släktingar.

Viktor, 75 år.

Vi stödjer Östersjöjudiskt Forums arbete för en bättre livskvalitet för behövande judar i Baltikum

CHANNA OCH HANS KRAITSIK	HJÄLPSAMHETSFÖRBUNDET RODEF CHESED		FAMILJEN NACHMAN	
THOMAS BAB KONSULT			ALICE OCH FELIX BRAKL	FAMILJEN IRENE OCH THOMAS MORNE
DINELL JOHANSSON	LLM CONSULTING GMBH		Willy Silberstein AB	
STIFTELSEN CLAS GROSCHINSKYS MINNESFOND	GUNILLA OCH WERNER GUTERS STIFTELSE	BJÖRKSTÉN KARIN & BENGT	RUT MILCHNER	BETALD ANNONSPLATS
DAFKEGRUPPEN				LISA OCH FIMA SZUGALSKI

Vi har plats för fler stödjare. Från 500 kr/nr. Kontakta vårt kansli.

Besök vår hemsida www.ostersjojuidisktforum.se och följ oss på Facebook: www.facebook.com/balticjewishforum/.

Östersjöjudisk BULLETIN

Ansvarig utgivare

Thomas Bab
Östersjöjudiskt Forum
Baltic Jewish Forum
Sweden

Redaktion

Thomas Bab
Dina Markovich
John Gradowski
Rut Milchner
Ludvig Köhler
Anna Nachman

Adress

Östersjöjudiskt Forum
Box 5053
102 42 Stockholm

Telefon

08-664 53 38

Facebook:

www.facebook.com/balticjewishforum/

E-post & Hemsida

b.j.f@telia.com

<http://www.ostersjojuidisktforum.se>

Medlemsavgift 2023

250 kr/år, 100 kr/år för dig under 26.

Bankgiro 5036-6822, SWISH 1232138899

Den ideella föreningen Östersjöjudiskt Forum fokuserar på socialt, medicinskt, materiellt och kulturellt bistånd till behövande judar och judisk liv i Baltikum, ofta i samarbete med svenska och internationella hjälporganisationer. Kulturutbyte och andra former av samverkan är en viktig del av verksamheten. Parallellt med detta bekämpas alla former av antisemitism.

ISSN 1403-5685

Citera oss gärna – men ange källan!

Tryck

Katalogia AB, Solna

Omslag:

Mottagarna av våra hjälpinsatser är så tacksamma att ni/vi tänker på dem. Bilden visar en äldre kvinna från Ukraina som med Östersjöjudiskt Forums hjälp just tagit emot en Rosh Hashana gåva. Hon ska också få del av vinterhjälpen. Foto: JDC.